

ศาสตราจารย์คุณหญิงสุรียา รัตนกุล

27 ปีแห่งการบุกเบิกและผลักดันเส้นทางภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท

ย้อนหลังไปเมื่อปี พ.ศ. 2517 ขณะที่กระแสการพัฒนาประเทศยังไม่เห็นบทบาทคุณค่า และความสำคัญของภาษาและวัฒนธรรมในการพัฒนาชนบท ไม่มีความพยายามใด ๆ ที่จะพัฒนาวัฒนธรรม และใช้ภาษาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเหมือนท่านอื่น ๆ

ท่ามกลางกระแสดังกล่าว การรับโอนอาจารย์คุณหญิงสุรียา รัตนกุล จากมหาวิทยาลัยเข้าสู่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นบุกเบิกงานการศึกษา วิจัย เพื่อชี้ให้เห็นบทบาท คุณค่าและความสำคัญของภาษาและวัฒนธรรมกับการพัฒนาขึ้นในมหาวิทยาลัยมหิดลโดยได้จัดตั้งโครงการศูนย์วิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนามาเป็นสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทในปี พ.ศ. 2524 และได้ดำเนินงานสืบมาจนกระทั่งปัจจุบัน

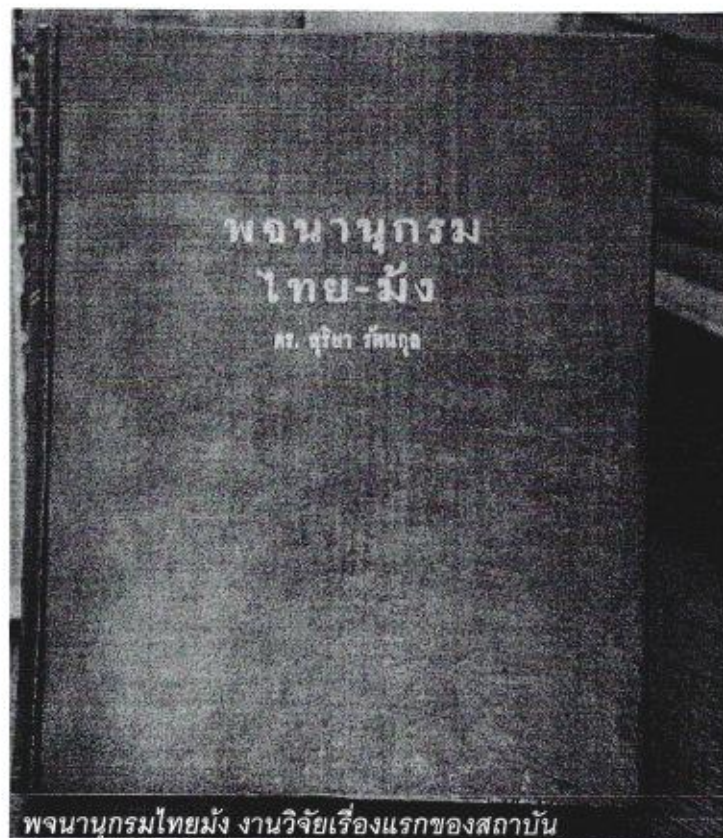
ตลอดระยะเวลา 27 ปี ที่ผ่านมา ศาสตราจารย์คุณหญิงสุรียา รัตนกุล ได้ทุ่มเทพลังกายและใจเพื่อชักจูงและรังสรรค์ผลงานอันทรงคุณค่าด้านภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาโดยตลอด

ในโอกาสครบรอบ 20 ปีของสถาบันวิจัยภาษา ฯ กองบรรณาธิการจึงได้นำบทสัมภาษณ์พิเศษศาสตราจารย์

คุณหญิงสุริยา รัตนกุล มาเผยแพร่เพื่อย้อนรอยเส้นทางความเป็นมาของสถาบันฯ ที่ทำงานเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรม ค้นหาจุดยืนของตนเองแล้วทอดสายตาไปข้างหน้าเพื่อกำหนดอนาคตของประเทศร่วมกัน

ถาม : อยากให้อาจารย์เล่าถึงสถานการณ์ของภาษาและวัฒนธรรมกับการพัฒนาประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2517 หรือก่อนหน้านั้นว่าเป็นอย่างไร จึงจูงใจหรือทำให้อาจารย์คิดริเริ่มจัดตั้งโครงการศูนย์วิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ในขณะนั้น

ตอบ : เริ่มต้นตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงส่งตัวไปเรียนที่ปารีสด้วยทุนอาณัติมหิดล และทรงรับสั่งเฉพาะเจาะจงให้เรียนวิชาภาษาศาสตร์เพราะเป็นประโยชน์ต่อแผ่นดิน ความจริงอาจารย์จบเกียรตินิยมอันดับ 1 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกวรรณคดีฝรั่งเศสและประวัติศาสตร์ เมื่อในหลวงท่านทรงรับสั่งให้เรียนภาษาศาสตร์ อาจารย์ต้องเบนเข็มมาเรียนภาษาศาสตร์ ขณะนั้น พ.ศ.2510 อาจารย์เรียนที่ปารีสช่วงปี พ.ศ. 2510-2513 แล้วกลับประเทศไทย ตอนนั้นประเทศไทยถูกคุกคามจากภัยคอมมิวนิสต์มาก มีปัญหาชนกลุ่มน้อยที่ไม่เข้าใจชนกลุ่มใหญ่มาก เพราะฉะนั้นงานแรกที่ทรงรับสั่งให้

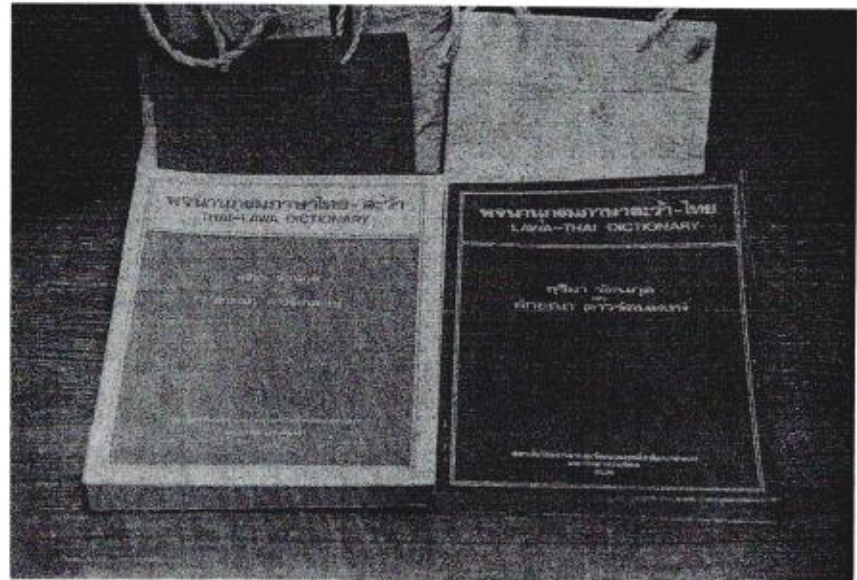
วิจัยก็คือสร้างพจนานุกรมม้งขาว เพราะตอนนั้นม้งเป็นพวกที่ปฏิบัติการในสนามมาก พอทำวิจัยพจนานุกรมม้งขาวแล้วปัญหาความยุ่งยากในประเทศไทยเพิ่มขึ้น พื้นที่สีแดงก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นพร้อมทั้งมีการจับจดหมายที่เป็นภาษาม้งขาวจากสนามหลายฉบับหาผู้อ่านไม่ได้ ฝ่ายทหารก็ส่งมาให้อาจารย์ ตอนนั้นโครงการศูนย์วิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ตั้งอยู่ที่ตึกอำนวยการ โรงพยาบาลศิริราช อาจารย์ต้องรับอ่านจดหมายให้ทหารมากจึงเห็นว่าวิชาภาษาศาสตร์ได้รับใช้ประเทศชาติอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน อาจารย์ทำพจนานุกรมในระยะนั้นหลายเล่มที่ไม่ใช่พจนานุกรมก็เช่น บทสนทนา สุขภาพภาษาไทยกับภาษาอังก่อ เพราะเผ่าอังก่อเป็นเผ่าที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพพอนามัยมาก อาจารย์ก็

ทำบทสนทนาเรื่องสุขภาพพอนามัย ภาษาไทย-ภาษาอังก่อ เพราะจะเห็นว่าในระยะแรกของหน่วยงานเราเป็นงานที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย และเป็นงานที่มีประโยชน์ที่ให้เห็นเป็นรูปธรรม ไม่ใช่งานผลประโยชน์ที่เห็นอยู่ในโอกาสที่ทำเพื่อแรงบันดาลใจ

ถาม : มีการจัดตั้งโครงการศูนย์วิจัยขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อใด

ตอบ : ตอนนั้นจัดตั้งเป็นศูนย์ภาษาเอเชีย ขึ้นในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2517 มหาวิทยาลัยมหิดลโอนอาจารย์มาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มาตั้งโครงการภาษาเอเชีย มีคนร่วมงานน้อยมาก staff รุ่นแรกที่อยู่มาจนปัจจุบันคือ คุณ จุฑารัตน์ สภานุชาติ และอาจารย์ สุจริตลักษณ์ ดิมดุง แล้วก็อาจารย์ สุทุมาวดี ขำศิริบุญ พอปี พ.ศ. 2524

ทางการเห็นคุณค่าของหน่วยงาน เราก็ประกาศจัดตั้งโดยแยกหน่วยงานใหม่เป็นสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท ในวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 พอจัดตั้งหน่วยงานที่เป็นรูปธรรมแน่นอน ก็ไม่ทำแต่งงานวิจัยเฉพาะชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นความสนใจของอาจารย์เท่านั้น แต่ทำงานอื่นเพิ่มขึ้นมากมาย ทางภาษามาลาย์ อาจารย์อมร ทวีศักดิ์สนใจภาษาชาวเล ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก อาจารย์สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ก็สนใจภาษาขมุ อย่างนี้เป็นต้น งานก็ขยายออกไป ที่ขยายให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดคือ พจนานุกรม ได้นำไปใช้ในสนามก็เปลี่ยนแปลงไปเป็นงานวิจัยที่เป็นวิชาการมากขึ้น เพื่อบริการให้การศึกษากับคนในหลักสูตรภาษา-ศาสตร์ แล้วจากนั้นก็เปิดหลักสูตรภาษาศาสตร์เป็นปริญญาเอก ต่อไปก็เปิดหลักสูตรภาษาเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา และหลักสูตรเปิดใหม่ที่เพิ่มเติมคือ หลักสูตรพัฒนาชนบทศึกษา ต้องขอกล่าวว่าหลักสูตรพัฒนาชนบทศึกษาเกิดขึ้นมาเพราะหัวใจของอาจารย์เยี่ยม ทองดี ที่สนใจงานด้านพัฒนาชนบท และชื่อของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทก็น้อยท้ายว่าพัฒนาชนบท อาจารย์เยี่ยม ทองดีบอกว่าต้องมีหลักสูตรพัฒนาชนบทศึกษา รู้สึกว่าจะเป็น Rural Development Program หลักสูตรเดียวที่มีอยู่ในประเทศไทยที่เห็นได้ชัด

ถาม : โครงการศูนย์วิจัยฯ ได้กลายมาเป็นสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทได้อย่างไร

ตอบ : คืองานวิจัยเราทำทั้งภาษา และวัฒนธรรม เราไม่สามารถวิจัยภาษาได้โดยไม่วิจัยวัฒนธรรม และเราไม่สามารถวิจัยวัฒนธรรมได้โดยไม่วิจัยภาษา มันแยกจากกันไม่ได้ เพราะมันเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันเลยต้องทำภาษาและวัฒนธรรมไปด้วยกัน แต่เราจะทำเพื่ออะไร ทำเพื่อเอาความรู้ใส่กล่องหรือก็ไม่ใช่ จันเราก็หาเลี้ยงได้ตัวตนของเรา เราจำเป็นต้องงานของเราได้เราทำเพื่อพัฒนาชนบทและพัฒนาประเทศไทย

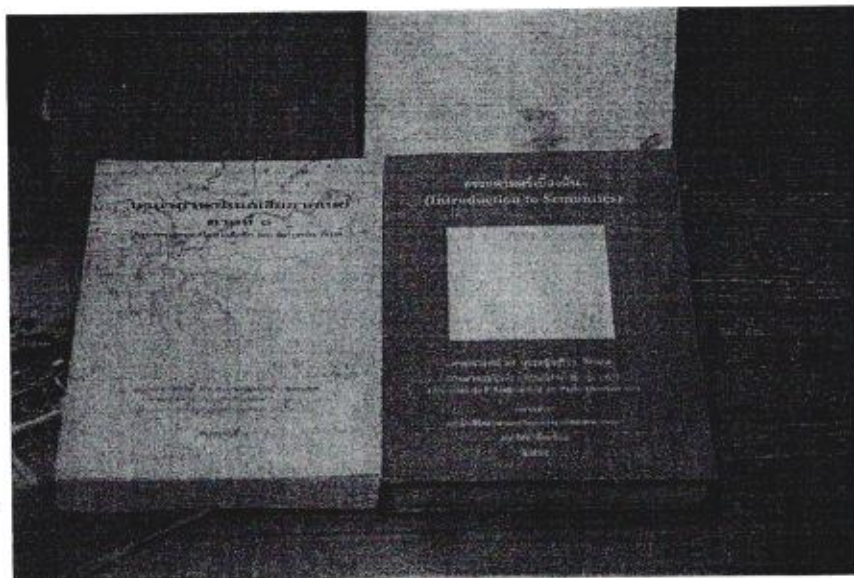
ถาม : อาจารย์นำเสนอความคิดที่ทำให้มหาวิทยาลัยมหิดลซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อทางการแพทย์ให้หันมาสนใจด้านภาษาและวัฒนธรรม

ตอบ : คือสินค้ามันบอกงานตัวของมันเอง เราไม่ต้องโฆษณา

มากเพราะเป็นงานที่ดี ตอนนั้นศาสตราจารย์ ดร. ณัฐ ภมรประวัติ เป็นอธิการบดี ท่านเห็นทหารนำจดหมายเข้ามาให้แปลเกือบทุกวัน ท่านก็รู้ว่าวิชานี้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ และที่สำคัญขนาดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงรับสั่งให้ไปเรียนวิชานี้ ไม่ให้ไปเรียนวิชาอื่น แสดงว่าพระองค์ท่านทรงมีวิสัยทัศน์ที่เล็งเห็นว่าเป็นวิชาที่มีประโยชน์ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหิดลก็ต้องเข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร พวกเขาเลยให้การสนับสนุน

ถาม : เป้าหมายของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทแตกต่างจากโครงการศูนย์วิจัยและวัฒนธรรมอาเซียนหรือไม่ อย่างไร

ตอบ : ก็ต้องขยายความออกไป เวลานี้สถาบันฯ มี 5 หลักสูตร ขณะที่โครงการศูนย์วิจัยฯ มีหลักสูตร ปริญญาโทภาษาศาสตร์

หลักสูตรเดียว แต่ปัจจุบันมี 5 หลักสูตร อาจารย์ที่รับเข้ามาก็เพิ่มจำนวนมากขึ้น ก็ทำให้อาจารย์มีความสนใจที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป เพราะฉะนั้นสถาบันฯ ของเราก็เจริญขยายตัวออกไปตามการเข้ามาของหนุ่มสาวรุ่นใหม่

ถาม : ถึงวันนี้สถาบันฯ มีอายุครบ 20 ปีแล้ว อาจารย์คิดว่าการดำเนินงานในส่วนใดที่บรรลุเป้าหมายแล้ว หรือมีส่วนใดที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ ที่อาจารย์กำหนดไว้แต่เดิม

ตอบ : ทั้งสองอย่าง สำหรับในส่วนที่เป็นไปได้ ทุกสิ่งก็เป็นไปได้ดีแล้ว ใครๆ ทั้งหลายก็พูดว่า อิจจาว่าทำสำเร็จแล้ว ทำได้จริงแล้ว ทำได้ทุกอย่าง ทำไม่ได้ อย่างนั้น อย่างนี้ ทำแล้วก็น่าชื่นใจ ไม่เห็นมีใครมาว่าล้าค่า แต่ถ้ามองถึงส่วนชาตินั้น อาจารย์เป็นคนที่มีจุดมุ่งหมายสูงที่ตั้งใจไว้แต่ต้นที่ทำงานคือ อาจารย์ต้องการสร้างแหล่งวิชา

การในประเทศไทยที่สามารถเป็น Counterpart หรือสามารถเป็นคู่แลกเปลี่ยนอย่างเสมอภาคเคียงบ่าเคียงไหล่กับต่างประเทศ ที่เป็นมหาวิทยาลัยชั้นหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ศึกษา อย่างมหาวิทยาลัย Berkeley ในสหรัฐอเมริกา หรือ School of Oriental and African Studies (SOAS) ในกรุงลอนดอน ตัวอาจารย์อยากให้สถาบันฯ เป็น Counterpart แต่ปัจจุบันเรายังไปไม่ถึงจุดนั้น เรายังไม่สามารถเป็นคู่แลกเปลี่ยนได้ แต่ก็คิดว่า

แนวทางที่จะได้นั้นเราไม่น่า
เริ่มกันโดยการเรียนภาษาอังกฤษ
แข่งกับฝรั่ง ชัวไม่มีทางเป็นไปได้

เพราะฝรั่งเขาพูดภาษาฝรั่งเป็นภาษาแม่ ส่วนเราเพิ่งเรียนภาษาฝรั่งตอนที่อายุมากแล้ว หรือเรียน a-b AB a-n-t ANT อยู่อย่างนั้น ซึ่งไม่ใช่การพูดที่เป็นธรรมชาติ เราจะพูดภาษาอังกฤษอยู่ตลอดเวลา

ไม่ได้ ถ้าทำอย่างนั้นเราต้องทิ้งตัวตนของเราทั้งหมดเลย เราอาจต้องไปแต่งงานกับฝรั่ง เราอาจต้องใช้ภาษาฝรั่งตั้งแต่เข้าจรวดเย็น ไม่ใช่ภาษาไทย อันนั้นไม่ใช่ความจริง ไม่ใช่อุดมคติที่เราจะทำ ที่เป็นอุดมคติที่ทำได้จริงๆ คือ การศึกษาวิจัยภาคสนาม

เราอาจจะอาภัพถูกใจได้รับจาก
ฝรั่งบางทีก็ถูกใจได้ไหม ศึกษา
ภาษาของเราได้หรือไม่ ศึกษา
วัฒนธรรมของเราได้หรือไม่ ถ้าไม่ก็
ถูกกับของฝรั่งก็พอแล้ว โอ๊ย
ก็พอแล้ว ถูกกับของฝรั่งจะไม่ค่อย
ถูกกับของฝรั่งเป็นอันไปไม่ได้
เพราะมันไม่ใช่คำสอนของ
พระพุทธเจ้า

คือ พนมมีมือรับโดยไม่ตั้งคำถามเลย ต่างคนก็ต่างว่ากัน ตัวอาจารย์คิดว่าเป็นเรื่องน่าเสียดายมากที่คน เก่งๆ ของเราที่เป็นนักคิด คนที่มีความสามารถไม่มีโอกาสเข้าสู่เวทีการศึกษานานาชาติได้ เพราะมีภาษาเป็นอุปสรรค

ถาม : ในเรื่องการดำเนินงานของสถาบันฯ อาจารย์ได้รับการสนับสนุนหรือส่งเสริมอย่างไรบ้าง

ตอบ : ได้รับการสนับสนุนมากที่สุดก็จากราชการไทย เงินทั้งหมดจำนวน 240 ล้านบาทใช้ในการก่อตั้งสถาบันฯ นี้ เป็นเงินงบประมาณของราชการไทย ไม่มีเงินของฝรั่งสักหนึ่งดอลลาร์ ข้าราชการทั้งหลายก็บรรจุด้วยเงินงบประมาณ

ของราชการไทย เงินวิจัยส่วนมากก็ได้อาจมาจากประเทศไทย ไม่ได้ทำในแวดวงที่ฝรั่งเป็นใจให้ทุน เพราะฉะนั้นก็กล่าวได้ว่าเป็นสถาบันฯไทย ร้อยเปอร์เซ็นต์

ถาม : อาจารย์คิดว่าผลการดำเนินงานของสถาบันฯ ที่ผ่านมามีผลกระทบหรือส่งผลกระทบต่อนโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างไรบ้าง

ตอบ : เท่าที่ผ่านมาแล้วก็มีผลเห็นได้ชัดว่าคนลดความดูหมิ่นระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ลง ไม่กล่าวถึงชาติพันธุ์ต่างๆ ด้วยถ้อยคำดูถูกดูหมิ่นเหมือนเมื่อสมัย 20 กว่าปีก่อน ที่เปรียบคนกลุ่มน้อยว่าเหมือนนั้นเหมือนนี้ เหมือนลิงเหมือนค่าง เป็นคำที่ไม่สมควรที่มนุษย์จะใช้ว่ามนุษย์ด้วยกัน ซึ่งปัจจุบันก็ไม่ได้ยินอย่างนั้นอีกแล้ว และก็ไม่ได้เห็นอีกแล้วในงานตีพิมพ์ นึกว่าเราคงมีส่วนช่วยทำให้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ คุ้มค่า ให้คนทั่วไปเห็นถึงความสำคัญของชนกลุ่มน้อย รู้ว่าเขาเป็นคนเหมือนกับเรา มีอารมณืความรู้สึก มีวัฒนธรรมที่ต่างจากเรา แต่เขาก็มีวัฒนธรรมไม่ใช่ไม่มี ไม่ใช่เอาวัฒนธรรมของเราเป็นต้นแบบและเอาเขามาเทียบเมื่อเขาไม่เหมือนก็ว่าเขาไม่ดี ความรู้สึกแบบนี้คงหมดไป ก็คิดว่าเรามีส่วน เราอาจเป็นหน่วยงานเดียวในประเทศไทยที่เขียนสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ที่พิมพ์ออกมาเผยแพร่เป็นเล่ม ๆ เฟอร์หนึ่งก็เขียน 32 หน้า 38 หน้า ซึ่งเราเป็นแห่งเดียวที่ทำ

อย่างนั้น เรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ก็ปรากฏอยู่ในสารานุกรมของราชบัณฑิตยสถาน สมัยก่อนนั้นก็มียุ่ 1 หน้า หรือ 3 คอลัมน์ จะไม่มีรายละเอียดพอที่จะทำให้เราเข้าใจหรือเห็นคุณค่าได้มากนัก

ถาม : อาจารย์มองคำว่า “ชนกลุ่มน้อย” กับ “กลุ่มชาติพันธุ์” อย่างไร ทั้งสองคำแตกต่างกันอย่างไรคะ

ตอบ : คำทั้งสองใช้เป็นไวพจน์ หรือเป็น Synonym ซึ่งกันและกัน ในหนังสือเก่าจะใช้ว่า ‘ชนกลุ่มน้อย’ (Minority Group) แต่หนังสือในสมัยปัจจุบันชอบใช้ว่า ‘กลุ่มชาติพันธุ์’ (Ethnic Minority Group) เพราะว่าจะใช้ชนกลุ่มน้อย มันก็ไม่ค่อยน้อย อย่างเช่น กลุ่มชาติพันธุ์เขมรเหนือที่พูดภาษาเขมรเหนืออยู่ที่จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สระแก้ว มีจำนวนคนตั้งหนึ่งล้านคน หนึ่งล้านคนเราจะเรียกว่าเป็นชนกลุ่มน้อยก็ไม่ได้ก็ต้องเรียกเขาว่ากลุ่มชาติพันธุ์

ถาม : อาจารย์รู้สึกอย่างไรบ้าง ในการทำงานที่ผ่านมา

ตอบ : ก็น่าภูมิใจ เราได้ทำงาน ที่สำคัญ ก้าวขึ้นมาได้ขนาดนี้ เป็นการก้าวที่ดีไม่สะดุดอะไร ก็มาในทิศทางที่ถูกต้อง เราก็ภูมิใจ ตัวอาจารย์เป็นคนภูมิใจรายวัน จะไม่เก็บอะไรไว้มาก ๆ จะภูมิใจเล็ก ๆ น้อย ๆ มีความสุขไปเรื่อย ๆ วันนี้ทำงานเสร็จ เก็บของลงกระเป๋ามาเข้าแฟ้มอย่างดี ก็มีความ

ภาคภูมิใจ วันนี้สอนนักศึกษาสามารถตอบคำถามของนักศึกษาได้ ตรงใจนักศึกษา เห็นตาของนักศึกษาถามขึ้นมาก็มีความสุข จะไม่นั่งรอสิ่งใหญ่ ๆ ที่จะภูมิใจ

ส่วนการดำเนินงานภายในสถาบันก็ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงเท่าไร ถ้าเปลี่ยนแปลงมากกว่านี้ก็ไม่เสียหาย ที่ผ่านมามาอาจารย์ในสถาบันเรามีวัฒนธรรมแบบพี่น้อง อยู่ด้วยกันในสถาบันแบบพี่น้องตัวอาจารย์ก็เป็นคนเริ่มต้นวัฒนธรรมนั้นโดยเรียกตัวเองว่าพี่ตั้งแต่เริ่มโครงการปี พ.ศ. 2517 เรียกแทนตัวเองว่าพี่ทั้งกับการโรง คนรถ และต่อมาเรื่อยๆ เราเป็นพี่น้องกันหมด เป็นลักษณะองค์กรที่สร้างขึ้น เวลานี้ก็ใช้วัฒนธรรมองค์กรนี้อยู่ หรือว่าการทำงานก็ร่วมมือกันทำ ใครจะออกแรงมากออกแรงน้อยก็แล้วแต่ความสามารถของแต่ละคน ฉะนั้นไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปมากนัก

ถาม : อาจารย์มีวิธีเทคนิคในการทำงานอย่างไร จึงสามารถสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการและการบริหารสถาบันมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอบ : คงเล่าไม่หมด ตัวอาจารย์เป็นคนที่มีความรักอยู่ตลอดเวลา รักในงานที่ทำ รักในคนที่ทำงานด้วย รักในโครงการใหม่ๆ และรักที่จะทดลองสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ เมื่อทำสำเร็จได้รับคำชมเชยยกย่องได้รับเกียรติบัตร ก็เป็นความภาคภูมิใจ แต่ก็อย่างว่าตัวอาจารย์เป็นคนมีความสุขง่าย ๆ จากสิ่งเล็กๆ ก็

มีความสุขไปทุกวัน เช่น วันนั้นจัดกระเป๋าสารพัดชิ้นหนังสือหมดจัดเป็นแฟ้ม มองแล้วก็มีความสุข คือทำงานโดยที่ไม่ต้องขำวัน ตัวเองเป็นคนทำงานเร็ว ไม่ทำซ้ำซ้อน จะไม่เขียนร่างก่อนแล้วมาลอกทีหลัง เขียนครั้งเดียวเสร็จ ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัย พจนานุกรม ตำรา ที่ใครว่าเป็นของยากกว่าจะเขียนได้อึดอัด แต่ตัวเองเป็นคนมีสมาธิแน่นแน่มั่นคงมาก ตอนกลางคืนสวดมนต์แล้วก็นั่งสมาธิ ถ้ามีเวลาร่างก็นั่งหนึ่งชั่วโมง ถ้าเรามีสมาธิใจเราก็แน่นแน่ว จิตก็ใสกระจ่าง มันสามารถเริ่มต้นจากจุดเริ่มต้นจนถึงปลายที่สุดโดยไม่วกเวียน ไม่อ้อมค้อม

ถาม : อาจารย์เริ่มฝึกปฏิบัติธรรมมาตั้งแต่เมื่อใด

ตอบ : เริ่มตอนอายุ 22 จบปริญญาตรี คุณพ่อสนิทกับหลวงพ่อดาวธรรมมงคล (พระญาณวิริยาจารย์) ที่สุโขวิท 101 โดยหลวงพ่อก็ได้เริ่มสอนสมาธิในกรุงเทพฯ ครั้งแรก คุณพ่อไปรับหลวงพ่มาสอนสมาธิที่บ้าน ทุกคนในบ้านก็นั่งสมาธิ เป็นสิ่งดี มันทำให้จิตใจ การนั่งสมาธิควรจะเหนื่อยก็ไม่เหนื่อย ก็ยังแจ่มใสอยู่ตลอดเวลา เป็นเหมือนกับกินยาได้ปแต่ดีกว่ายาได้ปมาก เพราะยาได้ปพอหมด ก็จะมีผลเสีย จะแสบ แต่นั่งสมาธิจะใสสว่างมีความสุข ทำให้เราจะทำอะไรก็ทำได้มาก ประกอบกับมีความรักในการทำงานก็ทำให้มีความสุขในการทำงาน

ถาม : เนื่องจากอาจารย์ต้องเขียนงานตอนกลางคืน ภาระหน้าที่ก็เพิ่มมากขึ้น อาจารย์ดูแลตัวเองอย่างไรบ้าง

ตอบ : พักผ่อน แม้ว่าจะทำงานมากแต่เวลาพักผ่อนก็เพียงพอ ตัวเองไม่เคยเจ็บไข้ และที่สำคัญอารมณ์ต้องดี ไม่นิโง่งายเรานั่งสมาธิทำให้ใจเย็นทำให้มีความสุข

ถาม : อาจารย์มีเคล็ดลับในการบริหารผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างไร

ตอบ : ตัวเองไม่คิดว่าจะบริหารใคร จะคิดเพียงว่าคนทั้งหลายมาร่วมทำงานด้วย แต่ว่าอาจจะมีความโชคดีเพราะว่าคนที่ทำงานที่นี้ไม่มีใครขี้เกียจ ไม่เจอใครที่ขี้ขลาด เองงานหนักไว้ที่เก้าอี้แล้วนั่งทับไว้หลอกชาวบ้านไปวันๆ แต่ที่นี้ไม่เป็นเช่นนั้น แต่ที่นี้จะมีแต่กระตือรือร้นที่จะทำโน่นทำนี่

ถาม : แล้วในฐานะที่อาจารย์เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา อาจารย์มีแนวทางในการทำงานอย่างไรจึงสามารถสนองตอบต่อนโยบายของผู้บังคับบัญชาได้

ตอบ : อันนี้ถือว่าเป็นความโชคดีร้อยเปอร์เซ็นต์ พี่ไม่เคยมีผู้บังคับบัญชาที่ไม่ดีเลยสักคน ผู้บังคับบัญชาคนแรกที่รับพี่เข้ามาทำงานที่ธรรมศาสตร์คือ ศ.ดร. อตุลวิเชียรเจริญเป็นคนหัวสมัยใหม่มาก ยกย่องสนับสนุนอาจารย์ และผ่านมาถึง ศ.ดร.ณัฐ ภมรประวัติ เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดลต่อมา

ศ.นพ. ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี ศ.นพ.อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ จนกระทั่งถึงท่านอธิการบดีคนปัจจุบัน ศ.ดร. พรชัย มาตังคสมบัติ เป็นคนที่หัวก้าวหน้าและสนับสนุนคนทำงาน ไม่ชอบคนประจบสอพลอ ตัวเราโชคดีมากที่ได้ทำงานกับบุคคลเหล่านี้ ไม่เคยประสบความลำบากหรืออึดอัดใจที่จะต้องทำงานกับผู้บังคับบัญชาที่แยๆแบบที่เขาพูดกันตามกระทรวงที่คนอื่นเจอ ซึ่งนับว่าตนเองโชคดีที่ไม่เจอผู้บังคับบัญชาแบบนั้น

ถาม : อาจารย์มีหลักปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานในสถาบันอย่างไร

ตอบ : ตนเองเป็นคนที่ไม่ค่อนข้างอ่อนน้อมถ่อมตนกับผู้บังคับบัญชาตนเองมากกว่าจะคาดหวังให้ใครมาอ่อนน้อมถ่อมตนกับตนเองกับผู้บังคับบัญชาจะถือว่าท่านเป็นนายก็ทำตัวเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา แต่ผู้ใต้บังคับบัญชาของตนเองตนเองจะไม่ถือว่าตนเองเป็นนายจะถือว่าตนเองเป็นพี่ ทุกคนเป็นน้องทำงานกับพี่ในฐานะเป็นน้อง ตนเองต้องดูแลน้อง น้องคนใดปิกกล้าหาแข็งก็ดูแลหน่อยหน่อย น้องคนเล็กต้องการความดูแลความช่วยเหลือก็ต้องดูแลมากหน่อย พี่ไม่ได้คิดว่าคนที่ทำงานด้วยเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาแบบข้าราชการไทย บางคนเขาว่าทำไมมาใช้ระบบพี่น้องในสถาบันฯ นำรำคาญ นำหมั่นไส้ ตนเองก็บอกว่ามันช่วยไม่ได้มันติดแล้ว เรียกจนติดปากแล้ว ถ้าเธอไม่ชอบใจไม่อย่าฟัง เธอก็ไม่ต้องฟัง

แล้วเธอก็ไม่ต้องมาบังคับให้เรียกแทนตนเองว่า “ฉัน” หรือ “ดิฉัน” ฟังดูแล้วมันขอบกล ตนเองชอบเรียกแทนตนเองว่า “พี่” มากกว่า ซึ่งมันอาจเป็นปมที่ตนเองเป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ ไม่มีพี่ไม่มีน้อง เพราะฉะนั้นก็ต้องเอาคนที่ทำงานด้วยเป็นพี่เป็นน้อง บางคนก็รักแบบน้องร่วมท้องเดียวกันจริง ๆ

ถาม : ในฐานะที่อาจารย์เป็น “พี่” แล้วมาทำงานร่วมกับ “น้อง” ที่มีนิสัยการทำงานแตกต่างกัน อาจารย์จะมีวิธีดูแลน้อง ๆ อย่างไร จึงทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขถึงปัจจุบัน

ตอบ : ข้อดีของคนมีแตกต่างกันไป ถ้าคนเหมือนกันหมดก็เหมือนหัตถहार มันก็ไม่ใช่สังคมที่เป็นธรรมชาติ มันควรจะเป็นสังคมนานาชาติ ตัวเองไม่เห็นว่าเป็นผลลัพท์ที่เห็นคนแตกต่างกัน ตนเองถือว่าที่แตกต่างกันมันดี ดีที่มันส่งเสริมซึ่งกันและกัน ตรงนี้ที่คนนั้นหย่อน คนนี้ก็แข็ง ก็ทำให้ไปกันได้ทั้งกลุ่ม เราทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มไม่ใช่ทำงานคนเดียว เพราะมันดีแล้วที่แตกต่างกัน แต่สำหรับเรื่องว่ากล่าวตักเตือนนั้นน้อยมาก เพราะว่าคนไทยเราไม่เหมือนฝรั่งอยู่ในข้อที่ว่า คนไทยเราใจเสาะ ถ้าถูกดุแรงๆ หนักๆ พาลจะเป็นไข้ นอนคลุมโปงกันเลยทีเดียว เรื่องอะไรเราจะไปทำอย่างนั้นใส่เขา เพราะมันก็ดูน้อย เวลาชมก็ชมมาก เพราะว่าคนไทยชอบชม ชอบกำลังใจ ยิ่งชมคนไหนคนนั้นก็ยิ่งเก่ง แต่ถ้าคิดว่าชมมากๆ

แล้วเขาจะเหลิง เราก็ต้องคอยดูแลอย่าให้เขาเป็นเช่นนั้น แต่ที่ทำงานมาก็ยังไม่เห็นมีใครที่หลงตัวเอง ไปกระทบกระทั่งแกเพื่อนฝูง ทำให้เพื่อนฝูงลำบากใจ ก็ไม่เคยเจอ

ถาม : ในฐานะที่เป็นอาจารย์สอนนักศึกษาปริญญาโท-เอก อาจารย์มีเทคนิควิธีการสอนอย่างไรจึงทำให้ลูกศิษย์มีศักยภาพสูง อยากรู้ อยากเรียนในวิชาที่อาจารย์สอน

ตอบ : เทคนิควิธีการสอน คือ ก่อนจะเข้าสอนจะต้องทำตัวเองให้สนุกกับวิชานั้นก่อน จะสะกดจิตตัวเองให้สนุก พอถึงเวลาที่ยกตัวอย่าง ก็สามารถถ่ายทอดความรู้สึก นักศึกษาก็จะสนุกไปด้วย เราต้องบังคับตัวเองให้สนุก แม้ว่าบางครั้งจะเหนื่อยแสนเหนื่อยจะขาดใจเพราะว่างานมาก แต่ก็ต้องเข้าสอน เราก็ต้องบังคับตัวเองให้สนุก ถ้าสนุกแล้วก็จะทำให้เราหายเหนื่อย

ตัวเองเริ่มชีวิตการสอนหนังสือตั้งแต่ก่อนจบอักษรศาสตร์ จุฬาฯ เพื่อนฝูงจับตัวเองเป็นอาจารย์ตั้งแต่เป็นเพื่อนร่วมชั้น อยู่อักษรศาสตร์ จุฬาฯ ตนเองดีใจออกไมโครโฟนตั้งแต่ ปี 1 ถึง ปี 4 บางทีจะดีใจมากกว่าอาจารย์ที่สอนเพราะว่าตนเองเป็นคนชอบสอนและไม่หวงความรู้ ไม่กลัวเลยว่าใครที่ฟังจากตนเองแล้วจะได้คะแนนมากกว่า เวลาสอนจะสอนเต็มที่ จนในที่สุด ตอนที่เรียนปีที่ 3 ปีที่ 4 เพื่อนเรียไรเงินมาให้ แล้วบอกว่าตนเองตั้งใจสอนยิ่งกว่าอาจารย์บางคนอีก

ก็ทำให้ตนเองสอนหนังสือเป็น

ที่จริงการสอนสมัยเป็นนักศึกษา มีข้อดีหลายอย่าง เช่น ได้สอนทบทวน เก่งข้อสอบ เฉลยข้อสอบ ทำทุกอย่าง ทุกวิชาที่เรียนได้ Top สมัยนั้นคณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ เขาให้รางวัล Top ของแต่ละวิชา เรียกว่า “รางวัลสุภาภรณ์พรโบส” พี่ได้รางวัลนี้ทุกปี ปีละ 5 รางวัล เพราะลง 5 วิชา แล้วก็จะได้คะแนนสูงทุกวิชา ถ้าใครอยากได้ Top ก็อย่ามาลงเรียนวิชากับสุรียา

ในเรื่องกิจกรรมที่เป็นผู้แทนนิสิตหญิงของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ งานหลักของผู้แทนนิสิตหญิงคนนี้ นอกจากไปประชุมแล้วก็คือดีวเพื่อน ดีวเพื่อนทั้งหลายที่ทำกิจกรรม เพราะเด็กกิจกรรมก็จะตก ไม่มีโอกาสเรียน เพราะฉะนั้นผู้แทนนิสิตหญิงก็ดีวคนที่ทำกิจกรรม ดีวผู้แทนนิสิตชาย เรื่องเรียนเป็นของสนุก มหัศจรรย์มาก

เมื่อเรียบจบจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ แล้วก็ได้รับทุนอาณัติมหิดลไปศึกษาต่อในประเทศฝรั่งเศส และสำเร็จการศึกษากลับมาในปี พ.ศ. 2513

ตอนนั้นเริ่มทำงานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มม้งในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพิมพ์เผยแพร่เป็นพจนานุกรมในปี 2515 สมัยนั้นทำงานคนเดียวไม่มีผู้ช่วย ตอนนั้นอยู่ธรรมศาสตร์ ไม่ได้เป็นหัวหน้า program เป็นหัวหน้าภาควิชาภาษาไทย เราไม่สามารถเอาอาจารย์ในภาควิชาภาษาไทยให้เขามาทำภาษาชาวเขาได้ ไม่ใช่หน้าที่ของเขา เพราะฉะนั้นเราต้อง

ทำคนเดียว

ถาม : ทำอย่างไรอาจารย์จึงได้ย้ายจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มาอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหิดล

ตอบ : ตนเองทำพจนานุกรมมังฆาปปี พ.ศ. 2515 แล้วก็ทำพจนานุกรมเล่มใหญ่อีกเล่มหนึ่งพอเสร็จในปี พ.ศ. 2517 ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เขียนชมเชยลงในคอลัมน์ขอยสวณพลหรือใจไม่แนใจในสยามรัฐ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัย มหิดลก็เลยรู้ ก็เลยไปขอตัวมาจากธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คงเห็นว่าจะไปทำในสิ่งที่มีความมหาวิทยาลัยมหิดลไม่ได้นำตัวเขา มาเก็บไว้เฉยๆ มหาวิทยาลัยมหิดลไปขอและ promise ว่าจะตั้งศูนย์วิจัยให้ตัวเองทำ ซึ่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็คงคิดว่าตัวเองคงจะไม่ทำเรื่องภาษาชาวเขา เขาก็เลยปล่อยตัว

สำหรับพจนานุกรมเล่มใหม่ที่ทำหลังจากพจนานุกรมมังฆาปนั้นเป็นภาษามังฆาปเล่มใหญ่มากได้รับรางวัลของสภาวิจัยแห่งชาติในปี พ.ศ. 2520 เป็นงานวิจัยที่ได้รับรางวัลที่ 1 ทางสังคมศาสตร์ในปีนั้น

ถาม : นับตั้งแต่อาจารย์สำเร็จการศึกษากลับมาจากประเทศฝรั่งเศสอาจารย์ได้มีโอกาสได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาทในเรื่องใดอย่างใกล้ชิดบ้าง

ตอบ : ตัวเองได้ถวายพระอักษรสอนพระองค์ ถวายพระ

อักษรภาษาฝรั่งเศสแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ พ.ศ. 2513 ถึง พ.ศ. 2524 ถวายอยู่จนกระทั่งจบ จนท่านทรงเป็นพระอาจารย์สอนคนอื่น ท่านจะโปรดภาษาฝรั่งเศส และโปรดที่จะแต่งบทกวีเป็นภาษาฝรั่งเศส เพราะว่าภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาที่ไพเราะ บทกวีมีความลึกซึ้ง ท่านก็เลยโปรด

และเนื่องจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงมี คุณูปการต่อทางด้านภาษาและวัฒนธรรมอย่างสูงยิ่ง สถาบันฯ จึงได้ทูลขอพระบรมราชานุญาตขอนำพระนามาภิไธยมาเป็นชื่ออาคารของสถาบัน ชื่อ “อาคารภาษาและวัฒนธรรมสยามบรมราชกุมารี” ซึ่งพระองค์ท่านก็ทรงพระกรุณาและจะเสด็จมาประกอบพิธีเปิดอาคารดังกล่าวในวันที่ 24 ธันวาคม 2544 นี้

ถาม : อยากให้อาจารย์ เล่าถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสถาบันก่อนจะได้อาคารเป็นที่ทำการของตนเอง

ตอบ : กว่าจะได้อาคารที่ทำการมาทุกคนต้องทำงานหนักอย่างต่อเนื่องและต้องประสบปัญหาอุปสรรคมีมากมาย เพราะเราขอเงินก่อนโต ก็ต้องคิดว่าใครจะอยากให้ แล้วชาติของเราเราก็ไม่ได้ร่ำรวยมาก ต้องแบ่งเงินไปใช้ที่อื่น เพราะฉะนั้นเราก็ต้องทูลทูลเขย่ายจากตึกหนึ่งไปอีกตึกหนึ่ง ตอนแรกอยู่ศิริราช ที่ศิริราชห้องเล็กมาก ยาวๆ มีหน้าต่างบานเดียว มีเจ้า

หน้าที่ประมาณ 10 คน เรียกว่าลำบาก แต่เป็นการลำบากที่ไม่ขมขื่น แล้วเราก็ไม่ค่อยรู้สึกด้วยว่าเราลำบาก เพราะว่าพวกเรารักกันสนิทสนมกัน ตื่นเช้ามาถึงที่ทำงาน อาจารย์เรื่องเดช ก็เอาจัวยแขกมาวางไว้ หรืออาจารย์พิกุลทองก็เอาขนมถ้วยมาวาง ก็กินกันไป ซงกาแฟกันไป คุยกกันไป ทำงานกันไป อยู่อย่างนั้นถึง 7 ปี การที่ต้องอยู่ 7 ปีเป็นการฝึกสมาธิให้ที่ดีมาก เพราะคนที่ทำอะไร หนวกหูแค่ไหน พี่ก็เขียนหนังสือได้ ไม่มีปัญหา ใครจะคุยหรือโรเนียว ของอาจารย์เรื่องเดชจะโรเนียวเอง เวลาอยู่อย่างนั้นทำให้เราเห็นอกเห็นใจกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ไม่ได้มีความรู้สึกขมขื่นเลย อยากเห็นก็ไปดูได้ โดยให้อาจารย์อภิญาพาไปตึกอำนวยการโรงพยาบาลศิริราช อยู่ชั้น 2 เข้าไปข้างหลัง ต้องเดินผ่านห้องน้ำเข้าไป มันลึกลับมาก มีหน้าต่างเดียว อยู่ลำบาก ตอนนี้เป็นห้องๆ หนึ่งในสำนักงานคนบดี เราอยู่ที่ศิริราชตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ถึงปี พ.ศ. 2526 ก็ประมาณ 9 ปี แล้วก็ย้ายมาอยู่ที่คณะสังคมศาสตร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ถึงปี พ.ศ. 2535 ก็ประมาณ 9 ปี ได้ห้องอยู่ 4 ห้อง ก็เบียดกันน้อย แต่ก็ไม่ค่อยสบายเท่าไร มีเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น จากนั้นก็ย้ายไปอยู่ตึกบัณฑิตวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2535 อยู่ตึกบัณฑิต 7 ปี ถึงปี พ.ศ. 2542 แล้วก็ย้ายมาอยู่ในที่ปัจจุบัน การย้ายตึกหลายๆ หนของสถาบันวิจัยภาษาฯ เป็นตัวอย่างอันดีที่จะพูดว่า “คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก”

เราคับที่ แต่เราไม่เคยคับใจ ไม่ใช่แต่ตนเองมีความสุข คนอื่นก็มีความสุข ดูเห็นจากการที่พวกเขาผลิตผลงานทางวิชาการมามากมาย ถ้าพวกเขามีความทุกข์ หรือโกรธแค้นอะไร พวกเขาจะสร้างผลงานทางวิชาการมาได้อย่างไร ทุกคนอยู่อย่างสบายๆ พวกเขามีความสุข พี่เองก็มีความสุข ก็เพิ่งจะมาอยู่ที่นี้ที่ว่าสบายเพราะห้องกว้างใหญ่มาก

สำหรับอาคารภาษาและวัฒนธรรมสยามบรมราชกุมารี หลังนี้ หลังจากพี่กลับมาเป็นผู้อำนวยการสถาบันฯ ครั้งที่สองในเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2536 ก็พยายามทำคำขอเพื่อสร้างตึก ก็ไม่ได้สักที จนกระทั่งเราได้วางศิลาฤกษ์ปี พ.ศ. 2540 ต้องพยายามอยู่ 3 ปีกว่า ต้องชี้แจงไม่รู้กี่หน สำนักงบประมาณก็เดินทางมาดูงานเราสัมภาษณ์ไม่รู้กี่หน จนกระทั่งได้วางศิลาฤกษ์ในเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2540 ซึ่งที่ตึกนี้ คุณหมอนัฐภมรประวัติ ได้จัดสรรที่ให้ ตั้งแต่สมัยคุณหมอนัฐเป็นอธิการบดี

ถาม : งานด้านวิเทศสัมพันธ์ ที่ผ่านมามีลักษณะการดำเนินงานของสถาบันฯ เป็นอย่างไรบ้าง

ตอบ : การดำเนินงานด้านต่างประเทศ ส่วนมากเป็นงานวิชา

การ เป็นการเชิญอาจารย์ชาวต่างประเทศมาช่วยสอน เพราะว่าเรามีคนสอนไม่พอ เพราะเป็นวิชาการก็ผ่านรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ แต่ก็มีภาระดำเนินงานที่เกี่ยวกับต่างประเทศ ที่ไม่ใช่เป็นการเชิญมาสอน เป็นการเยี่ยมชม หรือแลกเปลี่ยนวิชาการกับเขาเป็นครั้งเป็นคราว อันนี้ก็ผ่านรองผู้อำนวยการฝ่ายวิเทศสัมพันธ์

ความมุ่งหมายสำคัญในการดำเนินงานด้านต่างประเทศ คือการได้เป็นคู่แลกเปลี่ยนระหว่างสถาบันกับสถาบันต่าง ๆ ในต่างประเทศ ทางด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ ซึ่งที่ผ่านมาสถาบันได้ร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ หลายแห่ง ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศในยุโรป เอเชีย ออสเตรเลีย

ปัจจุบันสถาบันได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในเวียดนามก็หลายแห่ง กับมหาวิทยาลัยในจีนก็หลายแห่ง แล้วต่อไปเราก็คงต้องติดต่อกับอังกฤษบ้าง เพราะว่าตอนหลังอังกฤษให้ทุนน้อยลง แต่ความเป็นนักวิชาการของอังกฤษมีสูง ห้องสมุดเขาก็ดี เมื่อเราแลกเปลี่ยนกับเขาอย่างน้อยไปใช้ห้องสมุดเขาก็คุ้มแล้ว ส่วนใหญ่ที่สุดก็คงต้องแลกเปลี่ยนกับสหรัฐฯ นั่นแหละ เพราะเขาเป็นพี่เบิ้ม เขามีทุกอย่าง

ถ้าเราไม่แลกเปลี่ยนอะไรกับเขา เราก็เสียไป เสียโอกาส

ถาม : อาจารย์ทำงานหนักมาตลอด เคยมีความรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่อยากจะทำบ้างหรือไม่

ตอบ : เหนื่อยละก็มี ถ้าเกิดความรู้สึกเหนื่อย ก็เข้านอนไปเลย หรือไม่ก็นอนฟังเพลงลูกทุ่ง พี่ชอบฟังเพลงลูกทุ่ง แต่ว่าเบื่อนี้พี่ยังไม่เคยเบื่อการเรียนพี่ยังไม่เคยเบื่องาน เพราะว่าพี่เรียนนี้พี่เรียนด้วยความสนุกเป็นบ้าเป็นหลังนะ สนุกจริง ๆ เลย วิชาภาษาศาสตร์นี่สนุกเหลือเกิน เพราะว่าไม่ค่อยเบื่อ เหนื่อยก็คือเหนื่อย ถ้าเหนื่อยก็พักผ่อน

ถาม : สุดท้ายนี้ อาจารย์อยากจะฝากอะไรให้กับน้อง ๆ และคนทำงานในสายเดียวกับอาจารย์บ้าง

ตอบ : ความจริงก็เดินถูกทางกันแล้วนะ พี่ไม่เห็นใครในสถาบันที่เดินผิดทางจนกระทั่งทำลายตัวเอง หรือทำร้ายคนอื่น พี่ก็ไม่เคยเห็นอย่างนั้นนะ พี่ก็คงบอกว่าสองข้อ นั้นมันที่เป็นเสปียงที่พี่ใช้เลี้ยงชีวิตมาตลอด คือ ความขยันและการมองโลกในแง่ดี ถ้าคนมีสองสิ่งนี้ได้ ก็จะมีความสุข...

อ้างอิง

1. สัมภาษณ์เมื่อ 8 กันยายน 2544
2. ผู้สัมภาษณ์เรียบเรียง อาจารย์เรณู เหมือนจันทร์เชย, อาจารย์กฤติยา อภินิษฐ์, อาจารย์อัญชลี ชัยวรรณ
3. ตรวจสอบ/แก้ไข ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอี่ยม ทองดี

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล

ปรัชญา

ภาษาและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของสังคม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทจึงมีภารกิจในการศึกษาวิจัย จัดการเรียนการสอน ให้บริการวิชาการ และบำรุงรักษาภาษาและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดสังคมเกิดความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ อันเป็นรากฐานสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ และก่อให้เกิดความร่วมมือทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

ปณิธาน

1. มุ่งมั่นส่งเสริมการศึกษาวิจัยทางภาษาและวัฒนธรรม และเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้สหวิทยาการ
2. มุ่งมั่นส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้และผลิตบุคลากรที่มีสำนึกรับผิดชอบในการทำคุณประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนและท้องถิ่น
3. มุ่งมั่นส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความร่วมมือระหว่างคนในชาติและนานาชาติเพื่อสร้างสังคมให้เข้มแข็งท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม
4. มุ่งมั่นส่งเสริมอนุรักษ์ พัฒนาและคุ้มครองภาษาและวัฒนธรรม

จุดประสงค์

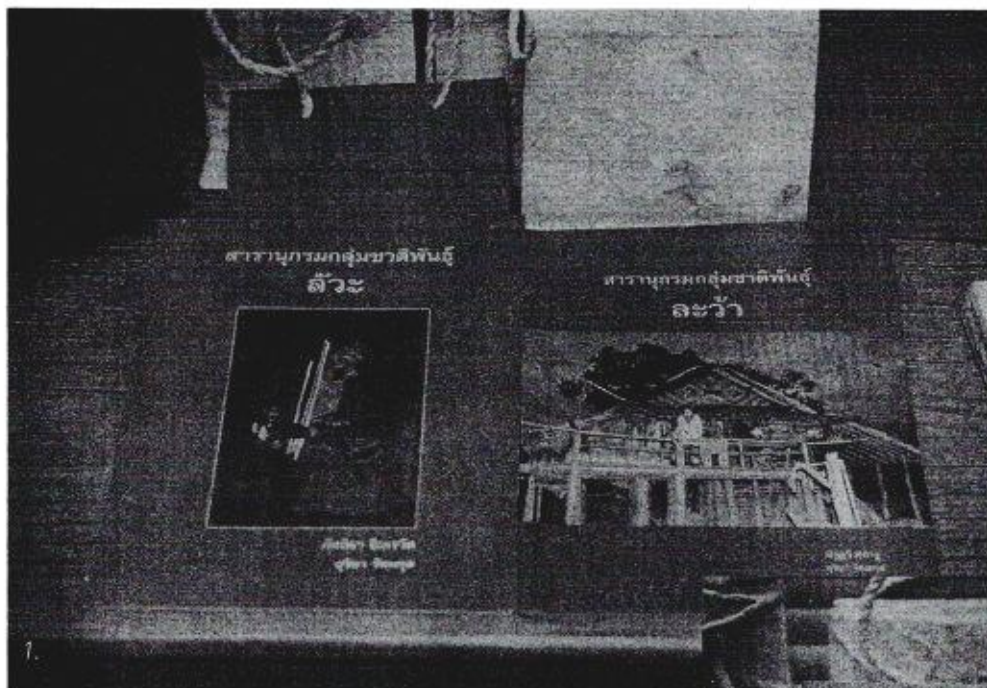
1. เพื่อผลิตงานวิชาการทางภาษาและวัฒนธรรม อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและความร่วมมือกันระหว่างประเทศ
2. เพื่อผลิตบุคลากรในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางภาษาและวัฒนธรรม
3. เพื่อเผยแพร่ผลงานและให้บริการวิชาการทางภาษาและวัฒนธรรมแก่สังคม
4. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ พัฒนาและคุ้มครองภาษาและวัฒนธรรม

ภาพศาสตราจารย์คุณหญิง สุริยา
รัตนกุล เมื่อครั้งออกเก็บข้อมูลภาษา
และวัฒนธรรมในชุมชนวงลัวะ ดอย
สะเกด อ.ปัว จ.น่าน

1. สัมภาษณ์ข้อมูลชาวบ้าน
2. ถ่ายรูปเป็นที่ระลึกกับผู้บอกข้อมูล
3. ปิ้งอาหารไทยภาคกลางเลี้ยง
ชาวบ้าน

1. สาธารณูปกรกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจัดพิมพ์เผยแพร่แล้วจำนวน 21 เล่ม ในภาพเป็นกลุ่ม "ลัวะ" และ "ละว้า"
2. หนังสือรวมบทความวิชาการเกี่ยวกับภาษาไทยเป็นผลงานสำคัญยิ่งประการหนึ่งของสถาบัน
3. ความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ ซึ่งสถาบันดำเนินงานควบคู่กันมากับงานด้านอื่น ๆ

